Meedoen in de samenleving
Hoe helpt de Bibliotheek?

Meedoen in de samenleving
Hoe helpt de Bibliotheek?

Samen werken aan actief burgerschap

3D transitie

Het zijn spannende tijden voor u. De 3D transities in het sociale domein brengen veel nieuwe vraagstukken met zich mee. Het is de grootste decentralisatie ooit en die moet ook nog eens in korte tijd worden doorgevoerd. U wilt uiteraard voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen. En de oplossingen daarvoor moeten dichtbij worden gevonden. Hulp en ondersteuning van lokale partners is dan onontbeerlijk. De Bibliotheek is dichtbij en kan helpen. In deze brochure laten wij u zien op welke terreinen de Bibliotheek kan ondersteunen en welk aanbod daarbij hoort.

Persoonlijke ontwikkeling

Om maar gelijk een misverstand uit de wereld te helpen: de missie van de Bibliotheek is niet het uitlenen van boeken. Openbare bibliotheken richten zich op de persoonlijke ontwikkeling van mensen en de verbetering van hun kansen in de maatschappij. Daar worden boeken en andere (digitale) informatiebronnen bij ingezet, maar dat zijn slechts middelen ten dienste van het doel. En dat doel is het stimuleren van zelfstandigheid en gelijkwaardigheid, zodat iedere burger actief aan de samenleving kan deelnemen.

Actief burgerschap

Actief burgerschap is een belangrijke voorwaarde voor het laten slagen van de participatiesamenleving. Natuurlijk zijn er altijd mensen bereid geweest zelf initiatief te nemen en voor anderen te zorgen. Maar door de transities in het sociale domein wordt het beroep op de eigen kracht van burgers alleen nog maar groter.

Het komt erop neer dat je als burger in staat moet zijn om bewust, kritisch en actief in de maatschappij te participeren. Door in je eigen onderhoud te voorzien, door sociaal betrokken te zijn, door je voortdurend te blijven ontwikkelen en door zelf de verantwoordelijkheid te nemen voor je leven. Niet iedereen is daar zomaar voor toegerust. Je hebt kennis, vaardigheden en onderscheidingsvermogen nodig. En dat begint met lezen en schrijven, om kunnen gaan met internet en digitale informatie.

Wat kan de Bibliotheek voor u betekenen?

Mensen toerusten

Het ondersteunen van basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en mediawijsheid zit in het DNA van de Bibliotheek. Die zet daar een breed scala aan diensten en producten voor in: op doelgroepen afgestemde programma's, cursussen en trainingen. En natuurlijk ook een zorgvuldig samengestelde collectie boeken en andere informatiebronnen.

Maar er is meer. De Bibliotheek is vaak de enige écht publieke ruimte die er nog is. Een vrij toegankelijke en laagdrempelige plaats waar mensen van alle leeftijden en uit alle geledingen van de samenleving binnen kunnen lopen, zonder de verplichting iets te kopen. Een plaats waar je de ander echt kunt ontmoeten, waar mensen aandacht kunnen hebben voor elkaars denken en doen en voor de gemeenschap waarvan ze deel uitmaken.

Partner in het sociale domein

De Bibliotheek speelt een belangrijke rol in sociale activering en versterking van de sociale cohesie. Het is een toegangspoort voor nieuwkomers, een plek waar jong en oud bij elkaar komen. Én het is een makkelijk toegankelijke ontmoetingsplaats voor ouderen die niet zelden op de drempel van sociaal isolement staan.

Het brede aanbod aan diensten en producten, gecombineerd met het openbare karakter, de laagdrempeligheid en het grote publieksbereik maken de Bibliotheek tot een sterke compagnon in lokaal sociaal beleid. Uw vanzelfsprekende partner in het sociale domein als het gaat om de preventie van sociaaleconomische achterstanden en het ontwikkelen van zelfredzaamheid.

Voor iedereen

De Bibliotheek moedigt mensen aan hun vaardigheden en talenten te ontwikkelen, vanaf de peuterleeftijd tot aan de oude dag. Iedereen is welkom, ongeacht ontwikkelingsniveau, herkomst of inkomen.

Speciale aandacht is er voor degenen die extra stimulans nodig hebben om actief aan de samenleving deel te nemen. Ons land telt naar schatting 4 tot 6 miljoen kwetsbare mensen. Zij hebben moeite met de Nederlandse taal, met lezen en schrijven, met het vinden van werk. Of er zijn problemen op het gebied van gezondheid, geld of opvoeding. Vaak verkeren deze mensen in een sociaal isolement. Een activiteit, een cursus of zomaar een bezoek aan de Bibliotheek is dan niet alleen goed voor je persoonlijke ontwikkeling, maar ook een ideale gelegenheid om in contact te komen met anderen en het sociale netwerk uit te breiden. Dat is de wisselwerking die de Bibliotheek bijzonder maakt.

Vier hoofdlijnen voor volwaardig burgerschap

Kennis en vaardigheden van burgers

Over welke kennis en vaardigheden moet een burger beschikken om optimaal te participeren in de samenleving? En hoe sluit het aanbod van de Bibliotheek daar op aan? In deze brochure brengen wij dat voor u in beeld. De burger staat daarbij letterlijk in het midden, want het zijn burgers die de participatie-samenleving moeten dragen.

Vier hoofdlijnen

We hebben de verschillende vormen van burgerschap - economisch, sociaal, politiek, en cultureel – onder de loep genomen en daaruit vier hoofdlijnen gehaald:

- *Ik kan mezelf redden*
- *Ik voel me verbonden met anderen*
- *Ik ben betrokken bij de samenleving*
- *Ik lever een actieve bijdrage*

Bij elke hoofdlijn noemen we de benodigde kennis en vaardigheden en geven we een korte uitleg van de ondersteuning die de Bibliotheek te bieden heeft.

De participerende burger in beeld

De burger in het midden is in dit geval een vrouw. In haar plaats kunt u zich echter ook andere mensen voorstellen: jong, oud, van verschillende herkomst en met verschillende achtergrond. Het aanbod van de Bibliotheek zal er dan anders uitzien. Want ook al zijn de kennis en vaardigheden die je in onze samenleving nodig hebt voor iedereen gelijk, de weg ernaartoe kan verschillen. Een kind plezier in lezen bijbrengen vergt nou eenmaal een andere aanpak dan leesbevordering bij een volwassen laaggeletterde. Uw lokale Bibliotheek kan u precies vertellen welke programma's, diensten en producten er voor de verschillende doelgroepen zijn.

Ik kan mezelf redden

1

Ik voel me verbonden met anderen

2

3

Ik ben betrokken bij de samenleving

4

Ik lever een actieve bijdrage

Ik kan mezelf redden

1

Taal en informatie

- Ik kan lezen en schrijven.
- Ik beheers het Nederlands.
- Ik kan informatie opzoeken.
- Ik ben digitaal vaardig.

Werk en geld

- Ik kan in mijn eigen onderhoud voorzien.
- Ik kan mijn eigen talenten ontwikkelen.
- Ik kan met geld omgaan.
- Ik kan met instanties en regelingen omgaan.

Gezondheid

- Ik let op mijn geestelijke, lichamelijke en sociale gezondheid.
- Ik verzorg mijn huishouden.

Hoe helpt de Bibliotheek mij zelfredzaam te worden?

Lezen en schrijven

Een groot deel van het aanbod van de Bibliotheek is gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid. Aan de basis daarvan ligt het vermogen te kunnen lezen en schrijven. Dat is immers bepalend voor een succesvolle schoolloopbaan en carrière. Programma's zoals *Boekstart* (voor baby's en peuters) en *Bibliotheek op School* (voor basisschoolleerlingen) ondersteunen de taalontwikkeling van kinderen.

Lezen blijft gedurende je hele leven van belang voor je persoonlijke ontwikkeling. Het houdt je geest actief en draagt bij aan meer inlevingsvermogen in anderen.
De Bibliotheek is een inspiratiebron voor lezen, literatuur en verhalen. Je ontmoet er andere mensen die van lezen houden en hun ervaringen en verhalen willen delen.

"ik weet nog niet wat ik later wil worden, maar ik ben goed in lezen en schrijven, dus kan nog alles kiezen"

Laaggeletterden

De Bibliotheek heeft speciale aandacht voor de naar schatting anderhalf miljoen laaggeletterden in ons land. Zij hebben dusdanig veel moeite met lezen en schrijven dat ze in het dagelijks leven of op het werk minder goed functioneren. Hun taalproblemen zorgen ervoor dat een enorm economisch potentieel onbenut blijft. De Bibliotheek zet zich in om hier iets aan te doen. Laaggeletterden kunnen terecht bij *het Taalpunt*, de startplek in de Bibliotheek voor iedereen die op welke manier dan ook zijn taalvaardigheid wil verbeteren. Bij het Taalpunt wordt gekeken waar iemand baat bij heeft, bijvoorbeeld een doorverwijzing naar een cursus of het gebruik van de collectie met aangepaste boeken en oefenmaterialen.

"Ik ben supertrots dat ik nu zelf een werkverslag voor mijn leidinggevende kan maken"

"Dankzij het Taalpunt durf ik Nederlands te spreken en leer ik steeds meer mensen kennen"

Nederlands leren

Voorheen werden nieuwkomers tijdens hun inburgeringstraject geholpen door de overheid. Tegenwoordig zijn ze veel meer op zichzelf aangewezen. Gelukkig is de weg naar de Bibliotheek gemakkelijk te vinden. Hier is alles aanwezig om de Nederlandse taal onder de knie te krijgen. Het Taalpunt met oefenmaterialen, je eigen *Taalmaatje* die je wegwijs maakt in de Nederlandse cultuur, in het onderwijs, de gezondheidszorg of in andere thema's. Maar ook het *Taalcafé*, waar je samen met anderen spelenderwijs kunt oefenen.

Hoe helpt de Bibliotheek mij digitaal vaardig te worden?

In 2017 allemaal digitaal

Hulp zoeken voor zorg en ondersteuning, huursubsidie en zorgtoeslag aanvragen, de belastingaangifte indienen... De overheid rekent erop dat iedereen per 2017 vrijwel alles digitaal kan regelen. Voor wie niet over de vereiste basisvaardigheden beschikt, heeft de Bibliotheek de cursus *Klik&Tik*. Daarna is er bijvoorbeeld *Digisterker,* een cursus die in samenwerking met de gemeente wordt gegeven en die speciaal gericht is op het leren omgaan met de e-overheid en alle bijbehorende instanties en regelingen. Digitaal vaardig zijn is echter niet alleen nodig om je zaakjes goed voor elkaar te hebben. Het is ook noodzakelijk om mee te komen in de maatschappij. De Bibliotheek geeft regelmatig computercursussen voor beginners, zodat zij alsnog op de rijdende trein kunnen springen. Het *Tabletcafé* is de plek voor mensen die alles willen weten over de mogelijkheden van tablets. Men leert met elkaar en van elkaar, want ook ervaren gebruikers delen hier hun kennis.

"Ik heb geleerd hoe het werkt, maar extra leuk is dat ik nu met mijn klein-kinderen kan mailen"

Deskundige vraagbaak

De Bibliotheek is de expert op gebied van het ontsluiten en aanbieden van informatie. Het is bij uitstek de organisatie die de lokale informatievoorziening kan verzorgen, voor burgers, vrijwilligers, mantelzorgers, consulenten én de gemeente. Iedere Bibliotheek kan over G!DS beschikken: een geavanceerde database die door steeds meer gemeenten gebruikt wordt als bronbestand voor informatie in het sociale domein. Efficiënt en kostenbesparend, want u beheert de informatie maar op één plek en kunt deze vervolgens via allerlei verschillende digitale loketten presenteren.

Via *Jalp* bijvoorbeeld, een WMO-loket gekoppeld aan een sociale kaart, met gegevens van organisaties in de buurt. Ook de *VIND Hulpwijzer,* een website die informeert en adviseert over wonen, welzijn, zorg en werk, gebruikt G!DS als basis. Tevens is het mogelijk om een eigen digitaal loket te creëren, waar uw informatie automatisch wordt ingeladen.

"G!DS zorgt voor heldere informatie-voorziening en is gemakkelijk te beheren"

Hoe helpt de Bibliotheek mij bij het vinden van werk?

Aan het werk

Mensen die op zoek zijn naar werk, zijn in de Bibliotheek op de juiste plek. In samenwerking met *DeBroekriem,* een platform voor en door werkzoekenden, worden sollicitatietrainingen en inspiratiebijeenkomsten georganiseerd. Ook zijn er *Walk&Talk-sessies,* bijeenkomsten waarin werkzoekenden en experts elkaar ontmoeten en informatie en ervaringen uitwisselen over alles wat te maken heeft met solliciteren en werk. Mensen die moeilijk werk vinden vanwege een gebrek aan digitale vaardigheden, worden door het UWV doorverwezen naar de Bibliotheek om daar een cursus *Klik&Tik* te volgen.

Ik voel me verbonden met anderen

2

Deel uitmaken van een netwerk

- Ik sta in contact met familie, vrienden en buren.
- Ik neem deel aan activiteiten in mijn buurt, stad of dorp.

Sociaal-emotionele vaardigheden

- Ik beschik over communicatieve vermogens.
- Ik kan omgaan met conflicten.
- Ik kan samenwerken.

Hoe helpt de Bibliotheek mij meer sociale contacten te krijgen?

Sociale cohesie

De Bibliotheek staat in direct contact met burgers in de gemeente. En dat bedoelen we letterlijk, want jaarlijks krijgt de Bibliotheek een groot aantal mensen over de vloer. Hier vinden allerlei ontmoetingen plaats waardoor er als vanzelf sociaal contact ontstaat en nieuwe verbindingen worden gelegd tussen mensen in de lokale gemeenschap. Toevallige maar ook gearrangeerde ontmoetingen. Zoals in het *Mamacafé*, een bijeenkomst waar zwangere vrouwen en kersverse moeders verhalen, vragen en tips over voeding, verzorging en ouderschap delen. Daarbij is ook altijd een deskundige aanwezig om de moeders van informatie te voorzien. Een ander initiatief is *Kleintje Koffie,* een maandelijkse bijeenkomst voor ouders met kinderen van 0-4 jaar waarin de taalontwikkeling van de kinderen centraal staat. Bijeenkomsten als deze zorgen voor waardevolle contacten tussen ouders en dragen bij aan de versterking van hun sociale vangnet.

"Het is fijn om mijn onzekerheden met andere ouders te kunnen bespreken"

Samenwerken

Internet en de opkomst van sociale media beïnvloeden de manier waarop mensen aan het sociale leven deelnemen. Er zijn allerlei nieuwe vormen van contact en samenwerking tussen mensen mogelijk. De mediavaardigheden die je nodig hebt om onderdeel uit te maken van die cultuur zijn eigenlijk de nieuwe sociale vaardigheden van de 21ste eeuw. Het ontwikkelen van die vaardigheden is dus van essentieel belang voor het volwaardig deelnemen aan de samenleving.

Een eigen Facebookpagina maken, op een verantwoorde manier gebruik maken van Twitter, ontdekken hoe LinkedIn je kan helpen bij het uitbreiden van je netwerk of het vinden van een baan. Je kunt het allemaal in de Bibliotheek leren. Veelal in groepsverband zodat je meteen nieuwe contacten opdoet en met elkaar kunt oefenen.

"Ik vond mijn jeugdvriend terug op Facebook en samen beheren we nu een website voor ruildiensten".

Betrokkenheid

- Ik volg wat er gebeurt in de wereld.
- Ik kan mijn eigen mening vormen op grond van argumenten en ik kan die mening uiten.
- Ik respecteer andere meningen en gevoelens.

3

Ik ben betrokken bij de samenleving

Hoe helpt de Bibliotheek mij een eigen mening te ontwikkelen?

Goed geïnformeerd

Een idee hebben waar het heengaat met de samenleving, je eigen plek daarin kunnen bepalen... ook dat hoort bij actief burgerschap. Het vereist wel dat mensen goed geïnformeerd zijn en een onafhankelijke mening kunnen ontwikkelen. De Bibliotheek helpt mensen hun omgeving te begrijpen en zich een eigen oordeel te vormen. Door geselecteerde informatie te bieden, maar ook door de weg te wijzen naar het gedachtegoed van anderen. De collectie van de Bibliotheek is voor iedereen gratis te raadplegen. Je ontdekt er interessante en inspirerende media, thema's en ideeën en komt in aanraking met nieuwe gezichtspunten.

"Ik wilde meer op mijn voeding letten en heb daar heel goede informatie over kunnen vinden in de Bibliotheek"

In gesprek

Door lezingen en debatten te organiseren laat de Bibliotheek mensen kennismaken met kwesties en gebeurtenissen waarover niet iedereen het eens is. De Bibliotheek neemt geen stelling, maar laat zien wat er rondom maatschappelijke en andere vraagstukken al bedacht en geschreven is, zodat mensen op basis van kennis en argumenten hun mening kunnen vormen. Op neutraal terrein standpunten uitwisselen, zonder de noodzaak elkaar te overtuigen.

Actief zijn

- Ik neem deel aan verkiezingen.
- Ik zorg voor mensen in mijn omgeving.
- Ik doe vrijwilligerswerk.
- Ik ben lid van een vereniging/ politieke partij.
- Ik leid een community.

4

Ik lever een actieve bijdrage

Hoe helpt de Bibliotheek de lokale gemeenschap?

Gemeenschapszin

De Bibliotheek helpt mensen het beste uit zichzelf te halen. Voor hun eigen welzijn, maar ook voor de sociale, economische en culturele vitaliteit van de gemeenschap waar ze deel van uitmaken. Als je mensen de gelegenheid geeft zich te ontplooien, groeit hun vertrouwen in de eigen capaciteiten en dat gaat weer gepaard met meer verantwoordelijkheidsgevoel voor de omringende gemeenschap.

Ze ontwikkelen zich tot actieve burgers die een positieve invloed willen hebben op hun omgeving. Veel mensen kiezen voor vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld in de Bibliotheek als gespreksleider van het *Taalcafé* of als vrijwilliger bij de *VoorleesExpress*. Maar ook door zorg voor anderen op zich te nemen of door actief te zijn in een vereniging of politieke partij. De ondersteuning die de Bibliotheek biedt, is dus niet alleen van belang voor individuen, maar ook voor de lokale gemeenschap en voor de samenleving als geheel.

"Als vrijwilliger van de VoorleesExpress wil ik kinderen én hun ouders interesse voor boeken en lezen bijbrengen"

PLOP

Ga in gesprek!

Wij hebben u een globaal overzicht gegeven van de vele vormen van ondersteuning en dienstverlening die de Bibliotheek te bieden heeft. Niet alle genoemde voorbeelden zijn in elke Bibliotheek te vinden. Wilt u weten met welke oplossingen uw lokale Bibliotheek kan helpen, neem dan vooral contact op! Uw Bibliotheek zal het aanbod altijd afstemmen op de behoefte van de omringende gemeenschap, de vraag van de gemeente en de mogelijkheden om samen te werken met andere lokale instellingen. Het loont dus zeker de moeite om in gesprek te gaan over de concrete bijdrage die uw Bibliotheek kan leveren aan het gemeentelijke sociaal beleid.

Colofon

Uitgave van Rijnbrink Groep, 2014
Tekst en samenstelling: Joyce Sternheim, Anneke Manche en Yvonne Sinkeldam
Vormgeving: Comma-S ontwerpers 's-Hertogenbosch

Meer informatie nodig of extra brochures bestellen?
Stuur een mail naar info@rijnbrinkgroep.nl

Deze publicatie wordt aangeboden onder de Creative Commons-licentie: Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationaal. Voor een uitleg van de licentie Zie: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.nl

RIJNBRINK
GROEP

de Bibliotheek